

Jarle Johansen fra Navaren, født 1936, har i et intervju med Frank Nygård fortalt om flere av de samme hendelsene som Ivar Rognmo. Her gjengis noen av dem.

Hendelsen med rottegifta

Seks russefanger døde etter at de spiste rottegift som de trodde var havregryn. De ble begravd oppi bakken ovafor huset til Bjarne Olsen. I 1946 ble likene gravd opp og tatt til en krigskirkegård.

Hester

Ivar nevner at tyskerne hadde stall på Grimstad. Jarle forteller om karavaner av hester oppover fra Målsnes. Tyskerne hadde med seg belgiske bryggerhester også kalt Ardenner. Hestemannen Harald Grimstad syntes hestene ble dårlig behandla.

Skipstrafikk

Det ble lossa halmballer som ble stabla slik at de til slutt ligna på et kirkebygg. Halmballene ble lagt på eiendommen til Ingvar Eriksa.

Det var krigsfartøy inne ved kaia på Målsnes. I 1939 så Jarle to tyske båter inne i bukta. I følge historia som ble fortalt, skulle et av marinefartøyene inn for å bunkre. Noen av mannskapet gikk i land og opp på Geitberget og signaliserte med flagg fra toppen. Noen skulle også ha vært oppe på Vassbruna, men dette er usikkert. Jarle som da var tre år, mener å huske at tyske marinesoldater gikk langs veien mens de sang. Det var skodde da de kom til Målsnes, derfor lå de ved kai et par døgn før de dro. Dette var ren spionasje, mente Jarle.

Jarle forteller også om landgangsprammer, hollandske kanallektere som lokalbefolkninga kalte Hollendere og rekvirering av skøyta «Pokala». Maskinist Karsten Skog og skipper Johannes Lunde gikk med båten til Tromsø. Eieren av båten, Marinius Nyttun, likte ikke at båten var blitt rekvirert og klarte å sabotere maskinen ved å løsne på skruer i koblinga og ødelegge for oljeinnsprøytinga, noe som forårsaka både rammel, gnistrer og røyk. Tyskeren ble redd og løp opp fra båten og ropte at båten var «kaput». Nyttun kom unna med hendelsen, og båten ble liggende der.

Utskrift fra intervjuet med Jarle Johansen fortsetter her:

Det var tyskere på Målsnes under hele krigen i motsetning til på Navaren der aktiviteten var sporadisk. Tyskerne (Finlandstyskerne) laga en fortegnelse over husene her, men det ble ingen rekvirering sannsynligvis fordi veien ikke var brøyta.

Ungdomshuset og skolen ble rekvirert. Undervisninga ble flytta til bårstua på Grimstadgården. Der ble det også rigga opp et stort tysk feltkjøkken.

Russefangene

Russefangene tok på land kull, måket i hektolitere, to menn på hver side siden det ikke fantes mekaniske spill. De laga en svær kulldyngje mellom det som i dag er felleskjøpet og huset på oversida i grustaket.

En sterk historie er hans mors fortelling om fangen som hadde stjålet sild, og ble hardt straffa av vakten, en sadist av en SS-offiser. Jarles mor så den halvt ihjelslåtte fangen bli slept bort til brygga av to tyskere.

Jarle husker ikke om fangene ble brukt ute på Målsnesodden der tyskerne laga et lite festningsanlegg. Likedan på Gressnes der det den dag i dag vises en murt ring der det var montert opp en kanon. En eller annen form for kokstell for russefangene fantes og.

En gang fikk Jarle være med far og bestefar til Målsnes for å levere sild. Gestapisten var borte, og onkelen som jobba på brygga, fikk lov av vakten til å gi fangene en kasse med sild. Han gjorde seg forståelig for fangene og advarte dem mot å spise for mye. Uvant med mye mat, kunne overspising føre til at de spiste seg i hjel.

Russefangene forflytta seg i samla tropp helt opp til Mellomgården for å losse halm. På turen oppover, passerte de skolen. Nils Albert Giever, evakuert fra Havøysund, visste når fangene kom og satt klar i grøfta med brødsriver som han hev på veien fangene gikk.

To fanger rømte fra Målsnes. De stjal en båt og kom seg over til Stillebukta på Mortenhalssida. Den ene havna visstnok på Kvaløya og skal ha blitt skutt. Den andre som het Georg, kom seg til Nyjord, etter sannsynligvis å ha vært innom handelsmannen, Johannes Mortenhals, på Mortenhals. På Nyjord kom han først enten til Leonard Rognmo eller Håkon Heimly. Georg kom etter hvert til Steinar Nyland der han ble til krigen var over.

Transport, tysk innkvartering, alpejegere

Havna på Målsnes var importhavn for ammunisjon og utstyr for hele Målselv. Transporten gikk med hester og biler. Det gikk karavaner med hester oppover fra Målsnes. I teleløysinga var det bare gjørme. Veien var 3 og en halv meter bred, men fra Flatnes og nedover, ble veien forbedra fra i 1941.

Tyskere bodde på gården til Kristian Håkon Olsen oppe på bakken, Storgården som den ble kalt. På butikkloftet bodde SS-offiseren. Jarles onkel som arbeidet både på kaia og butikken, fulgte godt med på det som foregikk.

Det var alpejegere fra Østerrike på Målsnes. Om vinteren var det øvelse og soldatene kom på ski med maskingevær. På sørsida av gammelstua i en stor skavl, la de seg til. Tyskerne var dårlig til å gå på ski i motsetning til alpejegerne som var fantastiske skigåere

Tyskerne kjøpte melk hos Jarles familie, og en av dem sa: «Hitler» mens han dro fingeren over halsen.

Landgangsprammer hadde fast plass ved kaia rett ned fra huset til Oluf Jakobsen. Disse ble blant annet brukt til å frakte biler. Det ble mange turer med landgangspram til internatet i Sørfjorden som var rekvirert av tyskerne.

Lektene ble ikke brukt opp elva.

Rekvirering av båt

Bjarne Dybvik, Sigfred Dalan, Olaf Olsen eide en helt ny båt som enda ikke hadde hatt fisk ombord. Båten kom under navnet statsbåt eller Nygaardsvoldbåt fordi den var bygd med bidrag fra staten. Båten lå i Tromsø da tyskerne kom for å rekvirere den. Bjarne prøvde å hindre den tyske overtakelsen, men mislyktes. Båten het «Malangenfjord» og forliste senere ved Havøysund.

Tyskarbeid, rømming til Sverige

En god del folk arbeidet på flystripa på Bardufoss- såkalt tyskarbeid. Et Tromsøfirma bygde brakker pga mangel på hus. Jørgen Haugnes var som en bas for firmaet og engasjerte folk. Dette varte ei stund, men så ble folk lei blant annet fordi det var tyskarbeid.

Det gikk også rykter om tvangsutskrivning/arbeidskommando, noe folk frykta kunne ende med å bli sendt til østfronten. Derfor rømte mange til Sverige. På Kjellmoen ved svingen nedenfor kirka står det noen betongpilarer etter brakker.

I 1940-41 var det mange som jobba for tyskerne, og mange som saboterte når det var mulig. En kjenning av Jarle som ikke lever i dag, fortalte at det før krigen var oppretta ei sag og at mye tømmer var hogd i forbindelse med påbegynt flystripe. Under krigen ble en og samme stakk liggende på sagbenken ei uke. Når tyskerne var innom, stakk arbeiderne sagbladet borti stokken og skar litt for syns skyld. Men etter ei uke måtte de skjære, fordi stokken hadde blitt så gjenkjennbar.

Mye skog ble brukt til oppvarming. Både Andslia og Bjørnåsen ble snauhøgd.

Seks ungdommer fra Navaren rømte til Sverige. Walter Dybvik, Harry Hogensen, Tor Grimstad, Rolf Larsen rømte fra Målsnes. Godlip Mathiasen havna i politiet i Sverige. Noen dro til England. Tor Grimstad kjørte noen biler over til Trondheim og kom hjem på sensommeren 1945.

Kanonstillinger

På høyre hånd på nedsida av stranda ved Gullhavssvingen står et fundament, der tyskerne sannsynligvis hadde en kulekanon. Det var også artilleri i fjellet som pekte rett nedover. På Kjerresnes var det også en kanon som kunne skyte ut og ned og skulle beskytte mot landgang.

Motstandsarbeid

Underoffiseren Karl Kristoffersen ble tidlig i krigen engasjert i motstandsarbeid. Han kom til Jarles far og gikk ut med båten mot Forøya/Stillebukta. Han ga seg ut for å være landskapsmaler og malte landskap utenfor Ansnes der tyskerne hadde et festningsverk. Han malte ikke festninga, men merka seg alt med området. Mange hus, 27-28 stykker, var blitt flyttet ut til Ansnes og det gikk telefonlinje til Aglappen der fortet som trolig var en observasjonspost, ble bygd.

Karl ble arrestert i Akka, men da tyskerne skulle hente en annen kar, slo han enten ned vakta eller så foregav han at han måtte ut og slå lens. I alle fall løp han mot lia, kom tilbake en annen vei over elva og kom til slektningen, Sakarias Holmen som etter krigen skrev om dette i «Jul i Bardu og Målselv». Karl fikk ski og utstyr og rømte til Sverige sammen med Karl og Torbjørn Dahl Thorsteinsen, Odd Knutsen, Gudleif Forseth, Solbergnes. De var alle involvert i opprettelsen av Kari-basen på grensa.

K.H. Olsen, russefangene i Sørfjorden

KH (Kristian Håkon Olsen) på Målsnes kom en gang inn på kontoret til Jarles onkel og fortalte at han var i ferd med å miste styringa over Målsnes. Tyskerne kom til å overta. Han hadde derfor meldt seg inn i NS for å beholde kontrollen. Han ble syk og butikken opphørte, Men mellageret ble opprettholdt og KH hjalp mange. Han fikk sin dom etter krigen og mista retten til å stemme i 10 år.

Noen russefanger bodde i kjelleren på internatet i Sørfjorden. De høgde tømmer som antakelig ble sendt på landgangsbåter til Tromsø. Fangene anla en fin park rundt internatet og laga også et basseng der de hadde fisk, fanga i Sagelva. Dette foregikk sannsynligvis like etter frigjøringa.

Internatet på Sand var ferdig før krigen, men ble ikke tatt i bruk som skoleinternat før i 1947. Tyskerne hadde en slags forsyningsnemnd der. Gammelhemmet i Tromsø ble evakuert dit.

Siste del av krigen, frigjøringa

På Storsteinnes/Rislamoen lå et av de største ammunisjonslagre i Nord Norge.

I 1946 ble ammunisjon skipa ut fra Målsnes og tømt midt i Malangsfjorden. Det finnes kart over dumpingstedene. Hele sommeren ble brukt på dumpinga.

Høsten 1945/vinteren 1946 var det stor skipstrafikk. Radiostasjonen på Kjellmoen ble demontert i denne tida.

Evakuerte fra Breivikbotn fikk brakker fra Målselv transportert til Breivikbotn.

Den gamle brygga stod til sist på 40-tallet/starten på 50-tallet. Den ble da revet og sletta.

Familien Salamonsen fra Finnmark var innkvartert hos Jarles familie. De bodde der til sommeren 1946.

Jens Mathisen rodde over fjorden der noen hadde radio. 7 mai var det uoffisiell krigsavslutning. Alf Johnsen skjøt saluttt tidlig på morgen.

Jarles far fant den lengste og beinste bjørkestrengen som han skulle bruke på å bygge molo og brukte den til flaggstang. Den ble reist på sjåveggen. Flagget ble heist, faren fikk tent pipa og tårene rant. Senere ble det fest. Råkaffe fra Finnmark ble brent og bløtkake bakt. Fløte til kaffen hadde de og.

7 mai ble russefangene sluppet fri.

8 mai gikk ungene nedover til Målsnes med brødkiver til fangene. Alle fangene hadde laga seg ei russisk stjerne på de fillete klærne sine. De laga også ringer av innleverte 50-øringer. Rundt 100-150 fanger var på Målsnes langt utover sommeren. De bodde på den gamle brygga der den eldste butikken hadde stått. Brygga ble kalt Gammelbrygga. Det var kaldt og ekkelt der. Russerne oppførte seg fint. Det virka som det herska god disiplin der. Usikkert om noen av fangene var sjefar.

Sist i 1944/først i 1945 var det tyskere i alle hus på Målsnes. I mars/april forvant de. Ved ungdomshuset ble det i mars/april en forferdelig skyteøvelse. Om det var for å skille seg av med ammunisjonen for å lette transporten, vites ikke. Tyskerne måket opp hull på «Stortingssletta» og plasserte bombekastere der. Det ble skutt opp i fjellet hele dagen.

Etter krigen ble det under Ole Reistad mye sesongarbeid på flyplassen. Den største aktiviteten var før 1954 da Bodø flystasjon ble oppretta. Helikoptrene kom senere til Bardufoss og da ble det igjen liv og røre. Jarle var på stridsvogn, og da ble de gamle brakkene som stod på Nyleira, der de norske fangene hadde

vært, tatt i bruk igjen. Flystripa ble utvida i 1953-55 og da var det mye folk i sving.

Fra intervjuet med Jarle Johansen del 2

Hjemmefronten hadde observatører på Målsnes, noe få visste om. Kontaktmennene for hjemmefronten var Meyer Rognmo, far til Ivar Rognmo, og Karl Grimsbo, som var skolelærer.

Etter krigens slutt lå det mye utstyr igjen etter tyskerne på Målsnes. Vaktstyrken ble ledet av Meyer, Karl Finnsko, Arnold Furu. Det var døgnkontinuerlig væpna vakt. De Jarle husker som deltok var: Ingolf Jensen, Kåre Grimstad, Knut Nilsen, Gudmund Johansen, Harald Øvervold som opprinnelig kom fra Skarsvåg, Trolig var også Hans i Mellomgården med. I julerevyen ble hjemmefront omdøpt til heimbærerfront i en sangtekst.

Nazister

Det var tre nazister på Målsnes. Siden arkivene er frigitt, kan navnene oppgis: Kristian Håkon Olsen (KH), men han var ingen farlig mann, Gunnhild Kristoffersen, datter av Gunvald Kristoffersen, var i NS og ble gift med en polakk. Sønnen hennes, Hugo Kristoffersen, heter egentlig Hugo von Kropotek (som faren) og Astrid Lorentzen fra Navaren. Hun seilte ute, kanskje med et tysk mannskap og forlova seg med maskinisten om bord. Astrid var søster til Einar Lorentzen.

Et av de siste krigsårene fikk Karl Grimstad i oppdrag å likvidere «Tomme» som senere tok navnet Jonas Iversen. Han skulle begraves i Sandmomyra. Men siden de to var gamle skolekamerater, sa han fra seg oppdraget og på den måten berga «Tomme» livet.

Ingen visste at «Tomme» var i NS før navnet hans ble lest opp i radioen på Mortenhals. Folk ble forferdet.

«Tomme» anmeldte Alfred Hollendernes fordi han hadde gamle våpen på gården sin. Tyskerne kom og Alfred havna på straff. Harald Grimstad som hadde en gammel slakterrevolver, ble også anmeldt. Men den dagen tyskerne kom på ransakelse, var revolveren til reparasjon og Harald berga seg.

Folk var uansett forsiktige siden noen kunne være/var tyskvennlige.

Handel med tyskerne

Enkelte handla med tyskerne. I Sultvika alte Jakob Kjær og sønnene Ottar, Egil og Osvald opp platinarever. De leide brygga til Ole Larsen. Der salta de sild og

når silda var speket, la de om i 15 liters dunker som om vinteren ble sendt med lokalen og om våren henta tyskerne silda med båt.

1945-46

I 1945-46 var det stor trafikk over kaia Målsnes. Brakker i Målselv ble revet og ført til Finnmark til gjenreisinga.

Sommeren 1946 kom tyske soldater kjørende med ammunisjon fra storlageret «Olga». Ammunisjonen ble lasta på lekter med åpen bunn og ble dumpa uti fjorden. Det sies at 800 lastebillass med ammunisjon ble skipa ut fra Målsnes. Hele prosessen fra kai til fjord og tilbake igjen tok fem timer. Kaileia var 1000 kroner, noe KH Olsen syntes var altfor lite og derfor klaga til staten.

Det var tyske vakter på kaia som så til at ammunisjonen ble forsvarlig behandla. Eneste uhell man vet om, var da Meyer Rognmo kjørte utfor veien og tippa rundt. Ivar skulle bade, men gjemte seg da han trodde bilen skulle eksplodere. Men ingenting skjedde.

Engelskmennene ødela eller gravde ned utstyr etter krigen. De ødela også symaskiner. Politikken gikk ut på at alt skulle bort.

Melkebåten «Otra» fikk raketter hos tyskerne. Om de ble skutt opp, vites ikke.

Kristian Nygård satt i fangeleir i Tyskland og var borte et år. Alfred? satt i fengsel.